

a histórii, o rastlinách i živočíchoch, ako aj o potrebe ochrany tohto celosvetovo významného územia, ktoré je svojimi lúkami, lesmi a riečnymi ramenami unikátne v strednej Európe. Autormi textov na tabuliach sú odborníci z rôznych vedných odborov. Tvar a grafickú úpravu tabulí navrhol akad. mal. Viktor Hulík.

Projekt bude mať medzinárodné (alebo viacnárodné) pokračovanie. Rakúski partneri z WWF a mimovládnej ochranárskej organizácie Distelverein plánujú viesť náučný chodník rakúskou stranou rieky

Morava, odkiaľ by mal prejsť až do Českej republiky. Tým by sa vytvoril symbolický základ trilaterálnej prírodnej rezervácie v nive rieky Dyje a Morava.

Unikátnosť náučného chodníka Nivou Moravy je nielen v jeho polohe, ale aj vo vzácnnej spolupráci miestnej samosprávy s mimovládnymi organizáciami a štátom a v poslednom rade aj v trojjazyčných informáciách na tabuliach – v slovenčine, nemčine a angličtine.

Katarína Zlochová

Hodnotenie krajiny

Smernice pre hodnotenie vplyvov na krajinu a jej obraz (Guidelines for Landscape and Visual Impact Assessment), 1995. London, Glasgow, Weinheim, New York, Tokyo, Melbourne, Madras, E & FN SPON, 123 s.

Jednou z najzložitejších častí posudzovania vplyvov na životné prostredie, ktorú vyžaduje aj náš zákon NR SR č. 127/1994, je hodnotenie vplyvov na krajinu a jej obraz (krajinných a vizuálnych vplyvov).

Príručka o hodnotení vplyvov na krajinu, ktorú r. 1994 vydala National Environmental Protection Agency (USA), vychádza z učebnice krajinej ekológie Formana a Godrona (1984). Títo autori krajinu ponímajú ako priestor interagujúcich ekosystémov a pri hodnotení krajinných vplyvov sa zameriavajú na reakcie ekosystémov na rôzne zásahy človeka.

Autori britskej príručky (z Institute of Environmental Impact Assessment a The Landscape Institute) vychádzajú z britského prístupu ku krajine, jednak ako k predmetu krajinného plánovania (t. j. ako priestoru foriem využívania zeme) a zároveň ako k obrazu krajiny (holistickej celostnosti). Takýto prístup sa prejavuje aj v našom zákone, ktorý rozlišuje krajinu (využívanú človekom, t. j. priestor, ktorý vyplňajú rôzne prírodné a antropogénne prvky) a krajinnú scenériu (krajinný obraz).

Krajinnými vplyvmi autori tejto prí-

ručky rozumejú priame zmeny v prvkoch krajiny (napr. zmenu oráčiny na zastavanú plochu), v jej celkovom charaktere (t. j. vo vzorci priestorovej mozaiky rôznych foriem využívania zeme) v regionálnom a lokálnom meradle a zmeny v špecifických hodnotách krajiny (vo význačných krajinných typoch, chránených územiach a ich kultúrnym význame). Vizuálne vplyvy vzťahujú výlučne na výhľady v krajine a na pôsobenie zmien vo výhľade (v krajinej scéne) na ľudské vnímanie. Rozlišujú sa priame zmeny vo výhľade prienikom cudzieho prvku, narušením krajinného obrazu, čo pôsobí na reakcie pozorovateľa a zmeny vizuálnej atraktívnosti. Krajinné a vizuálne vplyvy sa nemusia prekrývať. Nový prvok v priemyselnom areáli môže byť z hľadiska krajiny bezvýznamný, z vizuálneho však podstatný. To je ale krajinný prípad, väčšinou oba vplyvy súvisia a musia sa hodnotiť spoločne. Zdroje týchto vplyvov sú rôzne. Môžu to byť zmeny vo využívaní zeme, ťažba nerastných surovín, zalesňovanie i odvodňovanie, rozvoj infraštruktúry, výstavba rôznych objektov, ale aj zmeny v manažmente využívania zeme, napr. intenzifikácia poľnohospodárskej výroby. Vplyvy sa menia aj v jednotlivých fázach projektu – počas prípravy, výstavby, prevádzky, sanácie stavby a rekultivácie územia. Význam krajinných a vizuálnych vplyvov je funkciou citlivosti dotknutej krajiny, vizuálnych receptorov a veľkosti očakávaných zmien. Pojem citlivosť zahŕňa relatívnu hodnotu krajiny a jej toleranciu voči zmene. Kombináciou citlivosti krajiny a veľ-

kosti zmeny získame informáciu o významnosti vplyvu.

Hodnotenie krajinných a vizuálnych vplyvov je dôležitou zložkou krajinného plánovania a súčasťou procesu, v ktorom sa hľadá najvhodnejšia "environmentálna forma" rozvoja územia. Krajinné plánovanie pozostáva z viacerých krokov. Je to identifikácia podstaty "prijímajúceho" (projekt) životného prostredia, identifikácia a mapovanie všetkých environmentálnych informácií, lokalizácia, veľkosť a usporiadanie každého variantu rozvoja z hľadiska jeho environmentálnej formy, návrh využívania zeme ("krajinná stratégia") z hľadiska prevencie konfliktov, zmiernovania vplyvov a environmentálnej vhodnosti, porovnanie variantov a ich environmentálna preferencia, vypracovanie krajinného plánu pre preferovaný (podľa nášho zákona optimálny) variant alebo variant, ktorý je plánovacou formou praktického fungovania krajinej stratégie, správa o hodnotení krajinných a vizuálnych vplyvov.

Všeobecné princípy hodnotenia krajinných a vizuálnych vplyvov sú nasledujúce: konzistencia koncepcií hodnotenia (ak sa robia oddelene), pokrytie všetkých očakávaných významných vplyvov, spoľahlivosť stanovenia citlivosti krajiny a vizuálnych zdrojov, hodnovernosť odhadu významnosti vplyvov (vyváženie faktorov a hodnotenia, jasný opis metód), účinnosť navrhovaných opatrení, zrozumiteľnosť správy pre verejnosť.

Texty dopĺňa zoznam skratiek, výkladový slovník, zoznam použitej a odporúčanej literatúry, kategórie činností podľa prahov, indikačné kritériá prahov, subjekty posudzovania, kritériá hodnotenia kvality dokumentácie, zoznam vyhlášok o posudzovaní vplyvov, smernice na použitie metód hodnotenia vizuálnych vplyvov (fotomontáže a počítačové techniky) a index.

Ministerstvo životného prostredia SR už vydalo 11 príručiek pre rôzne aspekty posudzovania vplyvov. Pripravuje sa aj príručka pre hodnotenie vplyvov na krajinu a jej obraz. Britská publikácia bude pri tejto práci vhodným vodidlom. Zároveň ukazuje miesto krajinného ekológa v posudzovaní vplyvov a je cenným príspevkom pre krajinné plánovanie i pre strategické hodnotenie vplyvov.

Ján Drdoš